

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת וישב
תשפ"ז
גיליון 289

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא

חנכה - האור בפתח!

אור החנכה

הנה הם קרבים ונבאים
ימי החנכה המאירים.

אורות רמים נשגבים ונעלים
משששת ימי בראשית גנוזים.

העליתך את הנרות מבית הקדשים
מחדש נקבעו ימי החשמונאים.

ימי הודאה ליחיד ולרבים
שעשוע עולם הבא לעולמים.

החשך אשר על פני תהום - ממלכות הנונים
נעלימם באור המנונה - המאיר לארץ ולדורים.

סמוך ונראה לנרות נמר בשרים ורננים
הארת הרצון נגביר בקמיה ופיסופים.

ליו נרות מהאורות הנעלמים
נדליקם בלילות החנכה המאירים.

השכינה נמשך למטה מעשרה טפחים
אפל ליל ורשות הרבים - מאירים ומבהיקים.

ומנותר קנקנים נעשה גס לשושנים
נזכר בכל המצבים, הזמנים והעתים.

כל שנה ושנה מתחדשים הנסים הקדומים
שהחיינו גם בזמן הזה פתקנת החכמים.

להדליק ג'ר חנכה ולהמשיך מימי הנחלים
אורו של הנחל נובע השזורים בספריו הקדושים.

כימים ההם בזמן הזה נמשך נפלאות ונסים.
להיות מוסף והולך ללילות ולזמנים החתומים.

המשכת השמחה גם לימות החל ששית ימים
בסוד ימי החנכה - פתובים ומבוארים.

סלח נא... אשר ב'יום הכפורים' מעתירים
לעון העם הזה בגדל חסדך ופאשר נשאת -
פועלים.

אור ספירת הבינה אשר מעל המקיפים
בשמונת ימי חנכה זאת משיגים.

עזות דקדושה בגבורת החשמונאים
הוראה לדורות במלחמת היצרים.

שכחת התורה מאות חכמת הנונים
התבטלה בכח תורתם של צדיקים.

יום יום באמירת הלל להקב"ה מתחברים
ואור האהבה שבדעת מתגלה בארץ ובשמים.

בח' הימים ח' מדות רחמים מליג מאירים
וב'זאת חנוכה' המשך תקוני המדות נשלמים.

אורות אין סוף אשר במים אלו טמונים
נזכה להמשיכם לזמנים אשר לטובה באים.

עצם ימי הוד אלו היוו חלק מהבניין של עם ישראל
להאיר ולנווט את דרכם במכלול הזמנים והעיתים.
וכבר ידוע דברי קדשו של רביה"ק (חיי מוה"רן פ"ט)
שבכל חג עם סיום החג הוא בדרגה גבוהה ביותר ממה
שהיה לפני כן.

בוודאי דברים אלו אמורים ללמד ולהאיר בנו
קדושת החג שמרומם ומגביה את האדם גם אם לא
חשים ומרגישים זאת.

להתחבר ככל יכולתנו למהות ימים אלו

אופן ה'ב: בהתחברותנו ביתר שאת לפנימיות ימי חג
החנוכה הקדושים, בכך: שנכין נפשנו ברצונות
וכיסופים - האף אומנם שימי החנוכה מאירים לכל
ישראל בכל דרגתם אף לאלו שהם מעטה מעשה
טפחים, אך זאת הוא בצמצום כדי חינונו. אולם מידה
טובה מרובה כאשר אפשר מימי חנוכה אלו להרוויח
אור גדול שיאיר לו אור החנוכה בתורה ובמצוות
ובעבודת הבורא אור גדול מאד להוציא נפשנו
מחשכיה, דבר זה הוא לכל אחד כפי שהוא מכין עצמו
לימי זוהר וקדושה אלו, הן בהכנה דרבה של תפילות
וכיסופים, לימוד עניני החג ומהותו הפנימית, הכל
משולב בכיסופים ורצונות כנים לקבלת אור נשגב זה
שיאיר בנשמתו ולבבינו להרגיש ולהתרגש מאור ימים
נעליים ומרוממים אלו.

כלל הדברים: להאמין שימים אלו עושים את השינוי
אפילו אם לא חשים ומרגישים! וכל זאת בהכנה של
רגשי אש קודש להמשיך אורות החנוכה לצעוד
ולהתקדם, מוסיף והולך...

ככל שנאמין בסגולת אלו הימים, ובנוסף נרצה
נשתוקק וננסוף לקבל השפעתם, יהיה לנו כלים
להמשיך אור גדול זה הגנוז שממי רום - לקבל יותר
מקדושתו ומעלתו, וכמו שאנו אמרים בחנוכה:
"וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו..." ימים אלו קבועים
הם! חכמינו כבר לשנה הבאה קבעו להאיר לארץ
ולדורים עליה לשעה ולדורות עולמים.

חנוכה בשער; הבה ונצל אלו הימים להאיר לנו
לכלל ימות השנה באורם זיווה וחדש, נצל זאת
במלא חופנים להמשיך הארה זו לשעות לימים
ולחדשים הבאים עלינו לטובה.

הנה נכנסים אנו לאור ימי חנוכה הקדושים אורם
וסגולתם חופפים עלינו בהכריזם; חנוכה בפתח....

היה זה בעת ששח האי גברא רבא הרה"ח ר' לוי
יצחק בנדר זצ"ל בימי החנוכה הקדושים, עת היה
משקה בשיעוריו לעדרים שומעי לקחו - התבטא
בערה: נמצאים ועומדים אנו כעת בימים, בשעות,
בדקות וברגעים של ימי חנוכה הקדושים, אורם
הגדול מאירים כעת, הבה ונצל זאת...

הנה כי כן ימי החנוכה הקדושים מאירים באורם
הזוהר, אורם מבהיק במלא עוצמתו בחשכת הגלות
הארוך והמר בכלליות ובפרטיות כמבואר באריכות
בספרי אמת ומאירים בדברי הרב והתלמיד רביה"ק
מוה"רן מברסלב זיע"א ותלמידו הגדול רבי נתן.

היאך נזכה לאור החנוכה?

"רבים אומרים מי יראנו טוב", איך זוכים בעיתים
הללו לאור החנוכה שיאיר את מחשבי הנפש, ואם
כבר עברו עלינו בימי חיינו 'מי שמונה' - פעמים
רבות ולא זכינו לאור זה - מי יראנו טוב שבזאת
השנה יאיר במחשבים אור נהיר ובהיר!?

ועוד זאת, איך במרחק אלפי שנים תתעורר הנפש
לחיות מחדש הניסים והתגלות נפלאותיו שנעשה
לאבותינו בימים ההם כאילו נעשו בזמן הזה, ומנין
ניקח עז להאיר בנפשנו!?

להאמין בסגולת והשפעת ימי הוד אלו

בכדי ליישב הדעת ולתת משיב לנפש - עלינו לבאר
זאת בשני פנים, כפי אשר מובא זאת;

אופן א. אמונה זכה ותמה - להאמין שאף אם לא
חווים ומרגישים רגשי ההתעלות - הם נמצאים כאן
בעולמנו הכללי והפרטי! אורם מופיע ומשפיע
בכלליות לעם ישראל, ובפרטיות לכל אחד מתיקונו
ומאורו הזך והבהיר - אור הגנוז.

האורות הנשגבים הטמונים בימי הוד אלו, מאירים
מחדש בכל שנה אורות של הוד, של ניצחון וגבורה,
הודאה והלל, אור התורה והמצוות ועוד עניינים
רמים ונשגבים, וכמו שאנו מברכים בשם מלכות:
"שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

ימי השנה הינם 'קומה שלימה' כידוע מהאר"י
הק', ורבי נתן מרחיב על כך את הדיבור, כל חג
משלים את קומת השנה בעוד מדרגה ונדבך; וכמו
שבגשמיית אי אפשר לעלות למדרגה גבוהה
ש"בסולם" מבלי לעלות בקודמיתה, כך זה
ברוחניות שכל מהלך ימות השנה - משולבים הם
החגים להשפיע מאורם, ומבלי שנקבל כל חג יחסר
לנו מדרגות מאותו סולם להתעלות ולהתקדם.

וכך מסופר על האי חסידא רבא הרה"ח ר' שמואל
שפירא זצ"ל - שכבר עם סיומו של כל חג ומועד -
החל לומר את התפילות מ"ליקוטי תפילות" על החג
הקרב ובא, כהכנה אליו וקשירת החוליה לשרשרת
של מועדים כמקשה אחת של עבודת ה'.

מאמינים אנו שבעצם קיום תקנת חז"ל במצוות
נר חנוכה - בתום ובפשטות ככל משפטו וחוקתו.
מושפעים אנו מאורות המועדים השייכים לימים
קדושים אלו, אף אם איננו מרגישים עילוי. כי הרי

אפריזלאכן חנכה

סופורים מאירים

סופורי פרשה במשנת רביה"ק מוה"רין מברסלב ותלמידיו ז"ע

והוא נער (בראשית ל"ב ז)

ימי נעוריו של החסיד המרומם רבי עמרם יוסף הורביץ

איש מורם מעם היה זה החסיד רבי עמרם יוסף הלוי הורביץ, דמותו המאירה הטביע חותם גדול לכל אשר שמעוהו ושחו עמו, איש חיל רב פעלים להפצת אורו של רבינו הקדוש בהדפסת ספריו הקדושים והפצתם לאלפים ולרבבות ולהארת האור בצעירי הצאן.

וכה כתבו עליו ידידיו, רעיו ותלמידיו בספר "מעין המתגבר": "רבונונית מרתקת ומיוזג נדיר שילב רבי עמרם באישיותו. כל כך הרבה פנים מאירות היו לו לרבי עמרם, שכל אחד מהם הריחו תורה שלימה הזקוקה ללימוד בפני עצמה". ואנו נתמקד הפעם במעט בימי נעורו של חסיד גדול זה.

כבר בימי נעורו וילדותו החלה רוח ה' לפעוס בקרבו, היה זה תקופה לא קלה מבחינה רוחנית, ימים של פריקת עול רוחנית ברחוב, כבר אז התמודד רבי עמרם עם סחף הרוחות הרעות שהופיעו אז, וכנער גיבור עמד חלמיש בכל הניסיונות ועזב את אלו שהיו קרובים אליו ביותר – לבל יפול לרדת שחת. שנים אלו הספיגו בעצמותיו את אותה עוצמה של אש קודש, שמכוחה מוכן ומזומן היה עד לרגע האחרון של חייו להיאבק בעולם ומלואו כאשר היהדות והקדושה דרשה לה גואל. בהגיעו לימי החברות נכנס ללימוד בשיבת אמשנינו, שם שקד על התורה והעבודה בשקידה עצומה כשהוא קונה ורוכש ידיעה נרחבת ומופלגת בהירות בכל חלקי התורה, ושומע לקח מפיהם של ראשי הישיבה גדולי תורה שחיבבוהו והוקירוהו עד לאחת, בראותם בו כלי קיבול יקר ומפואר שעתידי לצמוח אליהן רב פארות בתורה וביראת שמים טהורה.

על אף שחלפו עשרות רבות בשנים עדיין זיכרון גייעתו והבנתו בהחירה בתורה לא מש מליבם. היה זה בשנים מאוחרות יותר כשבאו לפני הגאון הגדול רבי שמואל אוריבך זצ"ל, שהיה אחד מרבותיו בישיבת אמשנינו לבקש מכתב תמיכה עבור פעולותיו הרבים לחינוך ילדי ישראל ועוד, התבטא רבי שמואל, כי למרות שכבר עברו עשרות שנים וזכר הוא היטב את רבי עמרם כאחד החבורים המופלגים והחריפים מבני העליה, בעל ראש ברזל ושכל צח שקלטו במהירות את השיעורים העיוניים בסוגיות העמוקות על בורים, והפליג לציין את חריפותו ולמדנותו וישרות בתורה של רבי עמרם.

באותם ימים ושנים גם הרבה לבלות במחיצת זקניו החסידים הנלהבים, הלא המה אבי אמו החסיד המלובב רבי ישראל דוב אודסר ממנו ינק את העומק שבתמימות ואת החזון והמעוף בכל מה שנוגע להפצת אורו של רבינו הקדוש בעולם. ואבי אביו החסיד המלוכה רבי שמואל הלוי הורביץ, כבשן האש של דבקות ברבינו הקדוש ששהבחינה לובו בעירו בחריפות עמקות העיון בכל אות ותג בתורתיו הנוראים של הליקוטי מוה"רין בהם הלך ויגע כל ימיו ושנותיו.

תקופות ממושכות הסתופף בצל סבו הגדול הגאון והחסיד המופלא רבי שמואל הורביץ, בפרט בעת שבתו במירוץ של אותם ימים כשהיה מגיע לשבתות וביומי דפגרא, רבי שמואל שהיה ידוע בבקיאותו הגדולה בכל מכמני התורה, שהיה אחוז בדבקות עלילית בביתו הרגשות לקודשא בריך הוא בכל עת ורגע, האציל והעניק מרוחו והאיר בפני נכדו הצעיר את הדרך הנכונה להתקרבות לרבינו הקדוש. אצלו חזה תבערת האש הביטול מהי, דבקות מהי, ועומק בספר "ליקוטי מוה"רין" מהו. אצלו למד איך לזכות טעם אמת במצוות הבורא יתברך, בקדושת ועונג השבת קודש – שאף היא מסכת שלימה שמהראוי להקדיש לה יריעה גדולה ונרחבת.

רבי שמואל שזכה לראות ולשמע את גדולי אנ"ש בארץ ישראל ובפולין, ועוד השליך נפשו מנגד ונסע לציון הקדוש באומן בשנות המצוקה שרוסיה האיזומה הייתה בשיא תוקפה ועוזה וחסידיו ברסלב במיוחד נרדפו עד צוואר, ושם הסתופף כמה שנים במחיצת אותם קדושי עליון מאומן, עובדי ה' בקדושה ובטהרה עליונה היה מליה את לב הנער נכדו חביבו בלב עינו בתיאורים נשגבים מעוצם עבודתו הטמירה והנעלמת של רבותיו וחבריו הדומים למלאכי מרום שמסרו נפשם והפקירו כל אשר להם עבור ההתקשרות וההדבקות באמת ובאמונה באור האורות ובעצותיו ותורתיו הקדושים.

בד בבד היה שוהה רבות גם בצילו ובמעונו של זקנו הגדול רבי ישראל דב, מגדולי החסידים בעל מסירות נפש שוקקת תמיד בדבקות בה' ובצדיקו, כל כולו ניצל את ימי חייו הארוכים לעבודתו של מלכות לילאות, אחוז באמונה צרופה לבורא עולם ולצדיקו באמת ובתום. רבי עמרם לא פסק כל הימים מלתאר את אותם שבתות מאירות שזכה לעשות בבית זקנו זה. את זמירות השבת אופיי הוד שהיו נמשכים בנעימות כל הלילה מידי שבת בשבתו, כשבזמר י"ה ריבון עלים היה רבי ישראל דב חוזר ומנגן במתיקות והשתפכות הנפש אין ספור פעמים על התיבות "אתה הוא מלך מלך מלכא" בניעימה מלאה כיסופים, והיה חוזר וחוזר הולך ומתדבק בשירה ובזימרה לקל חי מלך עולמים בכל כוחו ודבקותו הרבה. את ריקודי הנלהבים סביב שולחן שבת עד עלות השחר, ואת האווירה הספוגה בקדושה העליונה שקשה למצוא כדוגמתה. כשגם סבו זה מרעיף עליו את כל כולו והיה אוהבו ומחבבו כבבת עיניו.

אצל זקניו נלקה דמותו הטמירה של רבי עמרם מלוא חופנה תמימות ויראת שמים מזוקקת, אצלם נוצרה נשמתו באש התמיד של רבינו הקדוש כבר בימי עלומיו ונעוריו.

פניני פרשה

"וישב יעקב בארץ כנען" (ל"א א')

אפ"ל ע"פ דבריהם (יבמות ס"ד): "אין ישיבת ח"ל עולה מן המניין. וזהו שהכתוב כותב לשון "וישב" יחד עם "ארץ כנען" – "ארץ ישראל". לומר: שיעקר הישיבה של יעקב – איש ישראלי אינו אלא ב"ארץ ישראל".

כי בן זקנים הוא לר" (ל"ז, ג')

"בן זקנים הוא לר" (עם הכולל של התיבות), בגימטריא: "בן רחל היה" (עם הכולל), וזהו: וישראל אהב את יוסף כי "בן זקנים הוא לר", ועוד, מהטעם; כי הרי – "בן רחל היה".

"כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים" (ל"ז, ג')

אפ"ל שרמזו כאן ענין הדלקת "נר חנוכה" היוצא בפרשתנו "וישב", וזהו: "בן זקנים הוא לר", בן זקנים רומז על אחרית הימים – ימי "בית שני". לר" אלו ה"ל"ו נרות דחנוכה. "כתנת פסים" עולה בגימטריא: "מתתיהו בן יוחנן ל"ג" – כ"ה' ג'דול", שע"ז ובזכותו נעשה נס – ל"ו נרות דחנוכה.

וכל זה קשור במהותו של יוסף אשר מרמז על אור החנוכה ע"פ הפסוק: "והיה בית עשו לקש ובית יוסף ללהבה" כידוע. וכמואר ב"ליקוטי הלכות" שיעקר נס חנוכה היה ע"י הצדק האמת שהוא בחינת יוסף.

או יאמר: שזה טובב על ל"ו צדיקים שבודר שמגינים על הדור. וזהו: ישראל אהב את יוסף כי בן זקנים הוא לר". אלו ה"ל"ו צדיקים שבודר בניו החביבים של מקום והם ה"כתנת פסים" כעין כסות ובגד המגינים על הדור. ואפשר להסמיק דברי ה"בית יוסף" בשם "המלאך המגיד" ש"בכתנת פסים" מרומזים כל האבות הקדושים, ש"יעקב מידת ה'תפארת', קיבל את ה'חסד' וה'גבורה', כי כתנת פסים הם – פס לבן, ופס ארגמן. חסד וגבורה". וזהו רמז: על כלליות הצדיקים.

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (ל"ז, ד')

לא פעם "שנאה ומריבה" נובעת מכך ש"לא יכלו דברו לשלום" שלא מדברים ומקדימים שלום, לא מאירים פנים לחבר. עם אמירת שלום אחת אפשר למנוע הרבה מחלוקת ומריבה, וכן הוא באבות ד"ר"ן (אבות כ"ט) "הוי וזינר בשאלתי שלום בין אדם לחברו ואל תבוא לידי מחלוקת".

"ויקרא אל אביו ולא אחיו ויאמר בו אביו... ויקראו בו אחיו" (ל"ז, י"א')

לכאורה קנאה זו הכתובה לאחר סיפור חלומותיו מה טיבה? הרי האחים לא האמינו לחלומותיו, אם כן מה יש להם לקנאות בו. ואם עיקר הקנאה הייתה על ה"כתנת פסים" כמובא במפרשים – למה לא נכתב פסוק זה ליד כתנת הפסים שקיבל מאביו, ששם קראו בו אחיו ושנאו אותו.

אולם אפ"ל ע"פ דבריהם "התוכחה מבאי לידי אהבה" (ב"ר נד. מ) וכן: "מנין שכל המקבל תוכחה זוכה לברכה – שכן שלמה מפרש: "ולמוכיחים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב" (דב"ר ו'). וב"ליקוטי מוה"ר"ן (ח' תנינא) גדול מעלת התוכחה מהצדיקים האמתים, ולכן אפ"ל שיעקר קנאת האחים נבע מכך שזכה לתוכחה וגערה מאביו שע"ז זכה לאהבה ולברכה. ולפ"ז מובן הסמיכות של "ויקראו בו אחיו" ל"ויגער בו אביו".

"ויקראו בו אחיו" (ל"ז, י"א')

לכאורה מה הדגש על קנאה זו של – אחיו. הרי כל הפרשה מדברת מאחיו, מהו כפל לשון זה של "אחיו"? אך כמאן אפשר ראה למאמרם (ב"ב ק"ה): "בכל אדם מתקנא חוץ מבניו ותלמידיו", ולכן על אף שסיפר לאביו את חלומותיו מדגיש הפסוק שיק "אחיו" המשיכו לקנאות בו ולא "אביו".

"ויאמר הילד איננו" (ל"ז ל')

יש להבין למה רק כאן קראה התורה בשם "ילד" ולא בשמו 'יוסף', או 'נער', כפי שכתוב בפסוקים הקודמים.

אולם אפ"ל שכאן שהתברר שיוסף איננו לכך דווקא קראהו ילד, כי הרי עיקר "תולדותיו" של יעקב הם יוסף כדבר הכתוב: "אלה תולדות יעקב יוסף" – ויעקב ויוסף כחדא חשיבי, (ליקו"מ א') ולכן כאן שיוסף איננו, הזכיר ואמר "הילד איננו" – ש"תולדותיו" של יעקב איננו.

עוד אפ"ל ע"פ הפסוק "טוב ילד מסכן וחסם" שבשעת מסכנותו של האדם – הוא נקרא ילד. והרי עיקר סכנתו של יוסף היה כעת שנעלם ואיננו, לכך כתוב בכאן "הילד".

מן ספאר ההוא ישיקו הקדרים | תנפה – פנימים ההם...

לזדים יקרים! אנו מאוד שמחים ומרגשים, הנה מגיע הימים השמחים, הימים שאנו כל כך אוהבים – ימי תנפה, הגרות, הזמירות, הספגניות, הלל ושירים, להיות ביתך, ועוד, ועוד. אפ"ל לחוש באוויר את המתקיות והאור של תנפה – כלנו קטנים וגדולים שמחים מחג מיוחד וגדול זה. זה חג קנה נעים ונחמד.

כתוב בשם הא"י הקדוש, שאנו מברכים את הברכה "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" – שכל הנסים הגדולים שהיו אז – בימים ההם – כל האור הגדול שהאיר בחג התנפה הראשון – לאחר שנצחו את היונים, וראו את הנסים הגדולים, במלחמה, ובכף השמן – מאיר טוב בימים אלו – כשמגיע חג התנפה, וזה שאנו מסימים את הברכה "בזמן הזה", שפעת בתנפה זו – זה כמו אז – בימים ההם.

ולכן מובנת ההתרגשות והשמחה של תנפה בכל שנה מחדש – כי בתנפה מאיר שוב האור הגדול כמו בימי החשמולאים. מתחברים אנו לחג התנפה הראשון. בזמן "בית שני". ג' אלפים תרכ"ב. בימי התנפה אנו יכולים להתחבר לפ"ה השמן הטהור – ל"תורה הקדושה", לחוש את אורה נעימתה ומתיקותה. אנו מתחברים לאור המצות' ההפך מהיונים שהביאו חשך בעולם.

גרות התנפה מדליקים למטה מעשרה ספחים, סמוך לפתח של רשות הרבים, שכל זה מראה לנו שהאור הגדול מאיר לכלם, ננצל את ימי התנפה בהלכות ובמנהגים, ונמשיך האור לכל השנה.

רבות הם הדרכים והאפשרויות להתחבר לאור החנוכה. נשכיל לנצל אותם בתמימות ובשמחה!

